

Выслободжіня посылаць Господь

Рождественны свята в році 1952.

В арешті сидять арештанты, які хотіли пережыти найкрасшы хрысціанскы дні в радости.

В нестражених минутах міджі собов выклёпывали на стіну морзеовку, котров ся знали дорозуміти. Так ся за помочи своїх сполуарештантів догваряли і арештанты-священіци: **благореченый владыка Павел Петро Гойдич і отець Панкратій**. Того святочного дня владыка Павел одказує отцёви Панкратіёви: „Кідь буде „покій“, отворь облачок і заспівай мі „Избавленіе посла Господь!““ („Выслободжіня посылаць Господь“) – рождественный причастен, котрый ся співають на свято Божого народжіня перед святым причащанём). Приблизно 8 – 10-минутовый „покій“ пришов, кідь ся черяли дозерателі. Тогды отець Панкратій отворив облачок і зайнтоновав владыкови желаний спів, котрый їм обидвом вляв до сердце шіру рождественну радость і надію на выслободжіня. Зась ся озываць клёпканя на стіну: спокійный владыка Павел од сердца дякує.

Як пережыме тогорічны рождественны свята мы, котры жыєме в слободі?

Господь Бог нам хоче вляти до души велику радость, через свій великий дар – самого себе. Новонароджений Спаситель світа нам приносить выслободжіня цілого людского поколіня спід ярма гріха, спід тяжобы самого себе. Новонароджений Спаситель світа нам приносить выслободжіня цілого людского поколіня спід тяжобы гріха, спід тяжобы духовного неприятеля – злого духа. Приносить покой до наших душ, до наших родин, до нашего народа, до нашой державы і до цілого світа.

Владыка Павел не мав в арешті жаден маєток, не дістав жаден матеріалный дар, але пережыв в тот святочный днь велику радость. Рождественны свята суть многыма людми похлоплены як свята радости, але многы їх здеградовали на „обходный podnik“ – реклама хоче вытяжыти з людской шіроты і доброты.

Перед пару роками у шведскых новинках у часі перед Рождеством Ісуса Хріста обявив ся великий надпис: **„Што сьте зробили зо свята народжіня? Прошу вас, не робте з того ярмарок!“ Підписаны властнов руков – Ісус Хрістос**. В днешніх часах через рождественны свята, маме много матеріалного, маме достаток вшыткого, але, жаль, і много раз порожні сердца, порожнёго духа і непокій у души. **Рождественны співы в наших церквах, колядки, звычаї, стріча з нашыма найблизшыма – тото вшытко няй буде великым радостным прославлінём нашого Спасителя Ісуса Хріста. Хрістос раждаєт ся!**

о. Ігор ПАНЧАК, Волиця,

Грекокатолицька церквон на Словеньску

Небо і земля днесь пророческы да возвеселят ся

В часі свят Хрістового народжіня прожываєме красны, духовно богаты святочны дні. Чуєме радость з нам проявленою Божой милости. Небесный Отець посылає на світ свого Єдинородного Сына, абы каждый, хто в Нёго вірить, не загынув, але мав жывот вічний.

Радостно співаєме: **„Діва днесь Пресущественнаго раждаєт...“** Словом, днесь Церквон визнає, же того свято не є лем спомином на то, што ся стало перед веце як дватісяч роками, але є то все актуална подія. Днешне свято є святом народжіня Ісуса Хріста, котрый ся родить нелем у Віфлєсмі, но в души каждого, хто з ласков і почливість прияв тоту справу Євангелія. Платить то главно в сучаснім світї, кідь собі многы думають, же матереріалный прыбыток є то главне, што збогатить чоловіка. Таке розуміння цінностей звело і зводить многых до страты способности распознати правы цінности, т. зн. того, што досправды є на хосен, а што шкодить повнокровному жывоту чоловіка.

Бог через прияты людского тіла споює людську природность із Божов, дає їй участь на Божім жывотї, а тым дарує чоловікови вічний жывот (Гл 4, 4 – 7). Барз красно то выражать богослужобна пісня: **„Небо і земля ся днесь споїли в народженіи Хрістови: днесь Бог пришов на землю, а чоловік выступив на небеса...“** (Рождество Хрістово, друга літїйна стихіра).

Приход Бога на землю высловив пророк Ісаєя словами: **„Бо дітина ся нам народила, сын нам є даный; на ёго плечах спочіне царство, ёго мєно буде: Чудесный радця, Міцный Бог, Отець вічности, Царь покоя“** (Іс 9, 5). Святы апаостол і євангеліста Іоан в прологу свого євангелія называє народжіня Ісуса Хріста *Logos* – Слово. **„А тото Слово стало ся тілом, перебувало міджі нами а позерали на Ёго славу як на славу єдинородного од Отця“** (Іоан 1, 14).

Зато почас тых днів у наших храмах радостно звучить пісня **„З нами Бог, разумійте языці, і покарайте ся: яко з нами Бог.“**

Прото і матірь дітины Марію называєме Богородіцєв, бо породила втіленого Бога. Ісус при своїм початю і народжіню заховав материну непорочность.

Святкы Рождества Ісуса Хріста суть вызов к нашій активности у вірі. Вызывають нас к позітивній одповіді на велику Божу любов, жебы сьме ю прияли і жыли в ній. Хрістос є світлом про каждого, што пророк Ісаєя высловив словами: **„Народ, котрый ходить у тмі, збачить велике світло; над тьма, котры жыють у темній країні, засвітить світло“** (Іс 9, 1). Тото світло діє і в сучасности своєв силов віры. Припомагать нашому споїню з Богом, посилює нашу любов к Богу і ближнёму а припоминаєт нам, же вшытко, што чиниме, чиниме в притомности Божій.

Задачов віруючого в Хріста є жыти в Хрістови. Такий жывот є нелем прикладом, але і духовнов силов, котра активізує ближніх про жывот в любви.

Жыєме в часі, кідь людська сполочность у світї боює з неправостєв, утиском, насилством і смертєв. Многы жыють в страху зо своєю будучности. Кідь віруючі в Хріста суть світлом світа і солєв землі, потім бы їх жывот мав ефективно впливати на тоту злобу, парализовати ю. Зато хрісціане мають ся задумовати над свідчінєм своєї жывой віры, але і над тым, ці чути їх голос при укріплєваню покоя у світї. Про нас є то актуалне якраз тепер, в росшырюючій ся Европській унії, кідь ся творять новы законы, які

(Продовжіня на 2. стор.)

Осиф КУДЗЕЙ, Нягів

РОЖДЕСТВО

Темнота лежить над вертепом, ноченька тиха, люде сплять, ту звізда передіравила небо і сходить з нёго благодать.

Діва породила Дітину, Дух Святы зродив єй про нас, она утробу Материну не порушыла нияк раз.

Убого родить ся Дітина, што пришла спасти тот світ, де ся правді голова стинає а справедливости в нїм нїт.

Убого родить ся Дітина, тот невысловной любви Плод, котрый жертвов хліба і вина так обогатив людскы род.

У яслях теплом свого дыху быдлыта гріють Дар небес, бо чоловік мать в сердце пыху а покору прибыв на хрест.

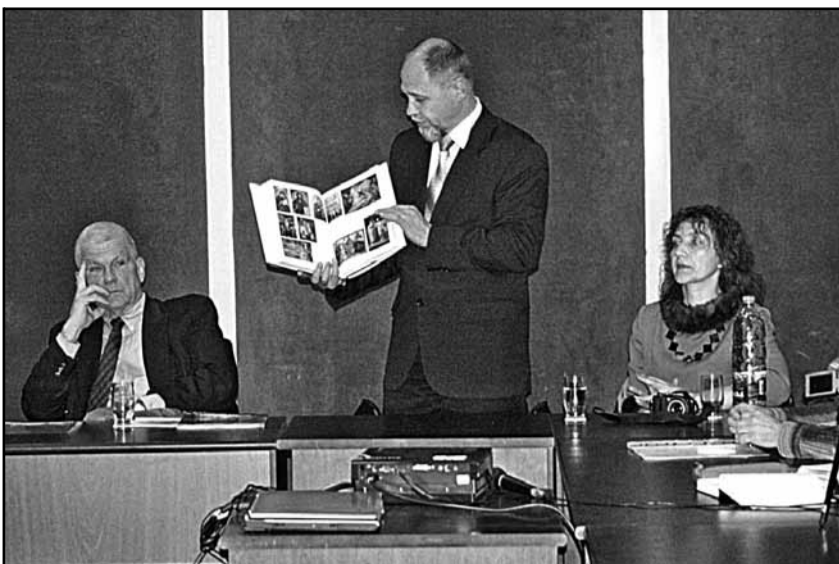
Привітайме Божу Дітину – Сонце, што засвітило в тмі, няй спалить в сердцах оскомину а внесе до них покой, мір.

Дорогы нашы дописователі, сполупрацювници, передплатителі і читателі, в першім ряді

Вам хочеме подяковати за прязень, яку сьте нам проявляли в році 2010, а заєдно желаме Вам Божске пожегнаня, міцне здоровя, успіхы в роботі, щастливе прожыття рождественных свят і вшытко найліпше в новім році 2011, котрый буде про нас барз важный односно списованя людей.

Не забудьме, же сьме Русины!

Колектив редакції
Русина і НН

• На 12. Научный семінар карпаторусиністики на Пряшівську універсіту пришли визначны гості русиньского культурно-научного жывоата: (зліва) еден із заставителів ілюстрованої Енциклопедії русиньской історії і культури – П. Р. Маґочій, видаватель той енциклопедії В. Падык і редакторка публікації Л. Ілченко.

Фотка: Йозеф Конечні

Небо і земля днесь пророческы да возвеселять ся

(Закінчіня з 1. стор.)

треба прецізно формуловати. Не забувайме, же праві при сполоченьскых переминах, родящих ся штурктурах, є много неясностей і многы мусять вчас розпознати неповно выповіджену думку, полоправду од правды, добро од зла, правы цінности од фалошного, зводного блищаня.

Жыєме в тяжкій добі, в котрій є много правдивых і фалошных інформацій. Европа є в основі конзумнов сполочностей. Але Церьков ту жыє і выдає своє свідчіня. Задачов є, абы хрістіане были способны чутливо принимати і розуміти Божу правду – Боже слово жывоата.

Іде ту о правилну орьєнтацію в гляданю цінностей в новім сполоченстві і активній помочі хрістіанів при рішаню каждоденных проблемів.

Є то проглублёваня і чутливый приступ к вопросу выховы молодой генерації і впливу медій на духовный розвиток і жывоат чоловіка.

Тот проблем є звязаный і з легіслативными і моральными вопросами, котры суть споены зо заснованём і будованём хрістіаньскых родин, бо родина творить основу сполочности. Важны суть і вопросы економічного розвоая сполочности, спознаваня проблемів екології і тенденцій розвитку науки і ей выужытця.

Окремы штаты боюють за демокрацію. Не забувайме, же частёв демокрації є і морална повинность помагати слабшым, з котрыма ся Хрістос стотожнює: „... голоден ем бив, а не дали сьте мі їсти; бив ем жаждный, а не дали сьте мі пити ...?“ (Мт 25, 42). Говориме о слободі, але часто забуываєме на то, же не тот чоловік жыє в правій слободі, який має фізічну можность чинити як хоче, але тот, хто слободно чинить так, як чинити треба в любви к Богу і ближнёму, і ку самому собі. Зато треба ходити з отвореныма очіма, припомагати рішати проблемы і помагати всягды там, де треба. То є хрістіаньска одповідность за наших ближніх!

Кідь Ісуса Хріста і ёго Євангеліє поважуєме за Світло, котре нам указує правилну путь жывоатом, потім коло себе видиме много того, што дезорьєнтує чоловіка, главно молодых людей. Прото задачов хрістіанів, главно тых, які діють у сфері выховы, духовной освіты, культурты, легіслативы, в економічній і соціалній сфері, абы в правый час указали на тото небезпеченство і не приімали то, што деморалізує сполочность, затуплять змыслы, паралізує духовне чутя і тлумить способность розпознати добро од зла. Як віруючі в Хріста мы повинны нелем духовно не принимати, але ани пасівно не брати участь у фалошній квазі культурі, бо затуплює нашы моралны чутя.

Кідь чоловік хоче найти немоминутельну ціну, котра го досправды збогачить, мусить памятати, же без любви к Богу і ближнёму – жывій вірі – ю николи не найде.

І то суть вопросы, котры собі мусиме класти у звязи зо святками, які скоро каждый з нас называють святками покою і любви. Яка є наша одповідь на Спасителёвы слова? „Покій вам охаблям, свій покій вам даю, не як світ дас, але вам є даю“ (Іоан 14, 27).

Просьме Хріста і Ёго покій а з нима і Боже поблагословліня про будучі роки нашого жывоата і історічного розвитку нашой сполочности.

Проф. ТгДр. Мілан ГЕРКА, к. н.,
Православна церьков на Словеньску

12. Научный семінар карпаторусиністики

Последній Научный семінар карпаторусиністики в році 2010, організований Інштитутом русиньского языка і культуры ПУ уж другый рік, ся одбыв 15. децембра о 14.00 годині. З темов **Описы або предписы в науці: Енциклопедія історії і культури Русинів** выступив історік, професор Торонтської універсіты в Канаді **Др. Павел Роберт Маґочій**. В програмі семінаря была презентація українськоязычной версії **Енциклопедії історії і культури Русинів** (Ужгород: Выдавательство В. Падыка, 2010).

У вступі директорка інштитуту, **доц. ПгДр. Анна Плішкова**, ПгД., привітала богату публіку і представила главного выступающего. Таксамо представила тему і отворила последній семінар того рока, гостями котрого были як сполучторці енциклопедії – издаватель **Мґр. Валерій Падык**, к. н., і редакторка **Лариса Ілченко** з Ужгорода, так особыности народностного жывоата Русинів, які мають своє гесло в енциклопедії, студенты, стали і новы гості.

У своїм рефераті професор **П. Р. Маґочій** анализовав, ці є Енциклопедія історії і культури Русинів в своїй основі описом, який описує або несе в собі інформацію о конкретнім предметі ці предметах, або ці енциклопедії подля своій функції суть предписами, які дають знаням, обсягнутым в них, подобу феноменів, які інакше бы не могли екзістовати, або реално бы екзістовали в цалком інакшій подобі.

Приближыв концептуалны і практичны проблемы, котры vznikли перед редакторами при складаню енциклопедії.

Першыи проблем очівісно vznikнув при становлїню границь предмету, т. є. кады ведуть границі русиньской теріторії. Тым проблемом ся в енциклопедії занимають три гесла – *Карпатська Русь*, *Етнографія* і *Історія*, в котрых ся подробно анализує історічна класіфікація Русинів. Факт, же Русины жыють на теріторії штирёх штатів, выкликовав і выкликує вопрос скептиків, ці екзістуют Русины реално, або суть яковсь выдуманов громадов, вытвором інтелектуалів.

Другым проблемом бив принцип выберу. Не вышыты інформації о предметі могли быти до енциклопедії загорнуты. Зато закономірно vznikнув вопрос, котры особы або явы повинны быти представлены в даній роботі, а котры охаблены мімо ній. Зато основным принципом, на якім была енциклопедія побудована є, же дана робота не є енциклопедію Русинів, але енциклопедію о історії і культурі Русинів. А так є природным, же біографічны гесла енциклопедії суть як о особах русиньского, так і нерусиньского походжіня. Докінця суть там представлены і особы, які попереають самотну екзістенцію Русинів як самостатного народа, кідь принесли якийсь

вклад до розуміня даного предмету.

Далшым вопросом про редакторів было, ці правильно загортати до реґістра особы, котры іщі жыють. Тым, же од року 1989 русиньске народне возроджіня досягло визначный розвоай, віділо ся вгодным умістити там інформацію о активістах того руху, без огляду на то, же іщі жыють.

Окрем чисто фактологічных гесел редакторы вирішили загорнути ту і дакілько тематічных гесел, які забезпечують розуміня приступів к окремым ключовым проблемам.

Кідьже в Карпатській Руси не жыє лем чисто русиньский етнос, вгодным было придати дакілько статей о народах, які жыють або даколи жыли в тій области, або на сусідніх землях.

Коло 90% гесел в енциклопедії написали трёмє авторы-історіци – **Богдан Горбаль**, **Павел Роберт Маґочій** і **Іван Поп**. Тоты основны авторы ся твердо притримовали графікону работы над проектом почас пятёх років, приправлюючи анґліцькоязычну версію енциклопедії (2002, 2005). Гесла, котры посылали далшы авторы, жыючі в девятёх країнах, были написаны в пятёх языках і вышыты треба было переложити до анґліцького языка і редіговати з боку фактологічной коректуры і бібліографічных доповнїнь.

У роботі, які творив колектів авторів, главно задачов редактора было досягнути згоду в термінах і одверьгнути ненаучны ці докінця остры выразы.

При творіню енциклопедії ся авторы усиловали максіально точно і повно высвітлити даный предмет, уникнути барз субьективным характеристікам і заховати індівідуальность штілу каждого з авторів, ёго авторьскы інтерпретації, кідь з научного боку і з боку задач енциклопедії звучали серьёзно.

По дуже інтересній лекції была отворена діскузія, в котрій не впали ани так вопросы, як слова узнання за велику і цінну роботу.

Українськоязычну Енциклопедію історії і культури Русинів, котрой першы екземпларі участници семінаря тримали в руках, презентовав издаватель Валерій Падык. У своїм выступі він, як і Л. Ілченко представили конкретны проблемы при фіналізації работы. Высвітлили, чом є енциклопедія переложена якраз до українського языка і розобрали технічній бік енциклопедії. **Книжка має 888 сторінок і 1 050 ілюстрацій.** Робота над українськов верзію тримала три роки. Окрем іншого є визначна тым, же вдяка ній ся отваряє путь до інформованости о Русинах, їх історії і культурі в контексті цілославянським.

Зденка ЦІТРЯКОВА,

штудентка 2. річника ФГПН ПУ, комбінація
русиньский язык – вытворна выхова

Сьме єднозначно Русины

В *Народных новинках*, річк XX, ч. 15 – 16, с. 4; ч. 17 – 18, с. 4; ч. 19, с. 4; ч. 20, с. 4; була надрукована моя статья **Наше походжіня (общоруське)**. На интернеті мож і прочітати по русиньскы на адресі: www.rusynacademy.sk, по словеньскы на: <http://sites.google.com/site/newsbookinfo/nasa-historia-vsueruska>

СПИСОВАНЯ ЛЮДЕЙ 2011

Там ем в історії Русинів написав: „Традує ся, а є то і факт, же Русин – первістно Руссин є сыном Руса. Назва Русин (Ruten, Ruthen) ся зачала хосновати і была знама уж в давнійшій минулости. Михайл Лучкай у своїй публікації *Historia Carpato-Ruthenorum* уводит, же назву Рутен – Русин хосновали в своїх творах уж давны історіци, якіма были Гельмонд, Бонфіній ...“

Дакотры люде ся ня просять: **А хто сьме мы, кідь мы ся называєме Руснаци, Русняци, Rusnáci?** Такой ем міг одповісти лем то, што ем собі памятав од свого нянця: „**Мы самы ся называєме Русины. А назвы: Руснаци, Русняци, Rusnáci** нам дали други – **Словацци, Мадяре ... лем як прозывку, надавку.**“ Посмотрив ем ся і до старшых книг, яку назву самы про себе сьме хосновали, што самы нашы предкы о тім писали.

КНИЖИЦЯ ЧИТАЛЬНЯЯ ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ, написана Александром Духновичом в

Будині 1847 року, на сторінці 98 уводит: „**9. Жизнь Русина**“. Тоту саму назву, а лем тоту, хоснує во вышытых своїх книжках, писмових работах.

А што о тім пише Михайл Лучкай у своїй роботі? В *Historia Carpato-Ruthenorum Sacra et Civilis, Michaelae Lutskay, B. M. V., Cassoviae 1843, Tom I., Caput 2. DE CARPATHO, pag. 55*, по латиньскы, а в перекладі на український язык: „**Історія карпатських Русинів церковна і світська**“ (Науковий збірник Музею української культуры у Свиднику, СПВ Братислава – Відділ української літератури в Пряшіві 1985 – 1990); або в перекладі „**Історія Карпатських Русинів**“ у шести томах (Ужгород, Закарпаття 1999 – 2005). Ёго позначка к Главі 2., часть О Карпатах, під лінійов (4) а) в перекладі на русиньский язык звучить так: **З уведженого выходить, же ніт похыбностей, же найпізніше до половины XIX. стороча вышыты Русины самы себе звали Русинами.** Но а там, де теперь самы себе звать *Руснаци, Русняци, Rusnáci*, прияли чужді прозывки за свою назву. **Также при списованю жытельства 21. мая 2011 вышыты Русины, Руснаци, Русняци, Rusnáci** знайме, же офіціально ся зведе Русинами і так сьме узнаны Словеньсков републіков, і так ся при списованю треба записати.

Мілан СЕМАНЧИК, Тренчін

В *Народних новинках* ч. 44 – 45 / 2010 ся пробудив пан Василь Хома з Братіслави і своєю статтею мав реаґовати на мою статю, котра была написана перед заложінням політичної партії *Наш край*. Автор ся пробудив несоро, бо політична партія *Наш край* є уж заложена. Я як обчан Словеньска можу подля Уставы СР высло-вити свій погляд слободно і не мушу просити доволіна од В. Хома.

Лемже В. Хома реаґовав на мою

статю уж несоро а своїма словами зашов барз далеко, аж так далеко, же мое мєно здіскредітовав, кідь написав, же „**який є хосен з таких членів у радї влады, як єм я.**“ Што має моя статя о партії *Наш край* до діла з моєв роботів у Радї влады СР про народностны меншыны? Тото тверджіня є необективне, без фактів і проштудованя вшыткых записів з Рады влады СР про народностны меншыны. Вшыткы записы суть нєлем на інтернетї, але ай у председы Русиньской оброды на Словеньску, а тыж ай у мене. Окром того я все перед іднанєм на урядї влады вопросы і проблемы о роботї Русиньской оброды продіскутовав із председами той організації, ім єм передкладав тексты своїх выступлїнь. Окром того Василь Хома ся міг пересвідчити ай о тїм, же од коли екзістує Русиньска оброда, написав єм веце як 180 статей про нашы русиньскы новинкы а тыж ай про іншы, в русиньскім высла-ню СРо єм прочітав множество Щїрых слов заміряных на народне возроджіня Русинів. Наша організація за 20 років зробила під моїм веджінем понад 130 русиньских фестівалів а робота нашого Регіонального клубу Русиньской оброды в Бардеєві є сістематічна. **Очівісно, заболотити моє мєно є про пана Хому легше, як написати о собі і своїм діяльності в часах тоталіты ... Я і другы знаме своє, але тепер, в часї рождественнім не буду вытіговати „смітя“.** Лем на марґо, пане Хома, в часї, кідь велика часть Русинів на Словеньску приправлєвала кодфікацію русиньского языка, Ты продовжовав у коляях українізаторів, зато ся не чудую, же єсь ня оплював, главно за мою роботу, котру єм дотепер зробив на охрану прав Русинів.

Поки бысь мене критізовав лем за мою статю, котра была написана о приправах на заложіня партії, діло бы было в порядку. За своєв статтею заложу, лемже В. Хома кідь хотів реаґовати на мою статю, міг увести аргументы, як ай перспективу такой партії, котра принесе хосен дакому. Обвинєвати ня зато, же у нас русиньский язык ся не учіть на русиньских селах зато, же обходжу основне прїнципіалне право навчаня русиньских дітей на основі русиньского материньского языка, є великым кламством. Прїнципіалне

Народны новинкы ч. 48 – 49 / 2010 ня так заинтересовали, же єм їх прочітав на єдно посіджіня. А хочу ся запоїти до діскузії на актуалны темы, што новикы пропаґують.

Милы людковє, знаме, же буде списованя жытельства 21. мая 2011 – а чом ся нам Русинам треба записати Русинами? Наїсто то не робте про пїнязї з фонду Міністерства культуры СР. То бы сьє зробили барз плано. Никому за тото платити не будуть. Прїчина на признаня ся к русиньскїй народности є омного важніша, як суть пїнязї.

Главнов прїчинов сьє мы самы. **А мы самы о собі сьє омного важнішы, як вшыткы пїнязї світа докопы.** І зато, бо доведна хочеме указати світу, же іщі жыєме, же сьє іщі ту. **„Цї мать дахто право поховати живого?“** – просить ся о. ТґЛїц. Франтішек Крайняк із Камюнкы. Ведно му одповіджме: **„Не мать, і мы такы погробный акт не допусаме, бо іщі маме шансу на жывоth. А мы тоту шансу выжысеме.“** Третя волна возроджіня Русинів на Словеньску пережыла уж 20 років, а то уж сїґналізує наступ новой ґенерації Русинів до чела того руху. Мы, стары гарцовники на русиньскім поли, уж помалы одходимє. Хоць ся хвалиме своїма заслугами, правда ай даякы маме, але за 20 років сьє не досягли, жебы русиньскы діти на селах ся регуларно учіли в школах по русиньскы чїтати, писати, молити ся, спознавати свою історію і культуру. То є обсягом возроджіня каждого народа. Ядром возроджіня народа є вихова дітей в народнім духу а вихову дітей робить главно школа. Также не досягли сьє скоро ніч у вихові наших наслідників, наспак, розпали ся і даякы русиньскы класы, котры сьє мали кінцєм 90-ых років 20. стороча, а тепер реално грозить, же нас при списованю може быти і менше, а не веце. Де віджу прїчыны? Знам таких русиньских функціонерів, котры суть на чєлных функціях, а з властными дітми бісідують по словеньскы, но нас і нашы діти нагваряють на русиньскый язык. Таке бы ся не мало ставати. То одбивать людей од патріотізму. Є правда, же сьє екстремно боязливой натуры і сьє „беспроблемова народностна меншына“, котра од влады того штату не потребує скоро ніч. Лем покій і пїнязї. А покій і достаток пїнязей – то є добра колысанка про наш народ, не про єго пробуджіня. А зо вшыткым, што од штату маме, сьє аж надміру спокійны. Докінця маме і такы русиньскы новинкы, котры ніч інше не пишуть, лем де, хто і коли співав або танцєвав. То є аж надштандартна старостливість о проєкты і їх реалізацію, што є правилне з боку реалізаціи задач міністерства культуры, але неправилне з погляду возроджіня Русинів на Словеньску. Танцюєме, співаме, „вмітуєме калапы высоко догоры, высше вмітують

право было вирішенє у нас ай моєв заслугов, бо діти і родічі на русиньских селах мають можность ся учіти свій материньский язык, а тыж материньский русиньский язык ся учать ай на Пряшівській універзітї в Пряшовї тоты, котры мають о то інтерес. Міністерство школства СР поволило

учіти наш русиньский материньский язык, причім быв ай підвишенный кредит фінанчноґо забезпєчїня наших школ, якы мають о 8% высшый норматів на єдного школяря в порівнаню зо школами словеньскыма. Хыбу треба глядати главно у себе і в тых українізаторів, котры в часї насилной недемократічной українізаціи Русинів нашы діти і родічів принучовали учіти ся „україньску мову“!

Поки іде о „мої деформаціи“ замїрів закладателїв політичной партії, то Василю, сам єсь высокый деформатор, бо політична партія *Наш край* не є заложена на обчаньскім прїнципі, але на політичнім, на основі закона о політичных партіях. Поки бы была закладана на основі обчаньского прїнципу, не было бы треба 12 тисяч підписів. На обчаньскім прїнципі не може быти заложена нияка політична партія і зато, бо закон ч. 83/1990 такы не поволює. Не єм одказаны на діріґованя панів Месежнікова, Дулебы, Кралєвой і іншых, котры, може, хотять через партію споєвати Русинів з Українцями. Може, же то є єдна із головных задач новой партії *Наш край* на жадость наших Українцїв?!

Моя задача в Радї влады СР про народностны меншыны не была „нулова“, а ани „мінусова“. На каждім засіданю єм настолєвав тоты жадосты, котры были схвалєваны на сеймах РОС. Окром того много раз єм пожадовав, абы нашу русиньску культуру не зловжывали функціонері СРУСР. З веце як 25 сповнєных жадостей Русинів ани єдна ся не зреалізовала без того, жебы сьє не мусли твердо боєвати. Проти нам стоять функціонері СРУСР і много українізаторы, з котрых много кьє ай в Братіславі. Єм автором двох пропозиціи законів о народностных меншынах на Словеньску і о фінанцованю народностных меншын. Єм ініціатором спрацованя підкладів, котры были предложєны урядю влады на зміню назвы СРУСР. Не хочу уводити вшыткы свої актївіты, бо ся бою того, же В. Хома предложить пропозицію на моє штатне вынаменаня за бой за дотримованя прав Русинів. Не решпектовати то, што сьє як русиньскы представителї зробили по році 1990 на хосен Русинів на Словеньску, є лем высміхом з боку тых, котры робили і роблять українізацію Русинів на Словеньску ай тепер. Уближовати і дегонєстовати ай

мое мєно поважаю за велике Твоє зло і ненависть. Твоє „оцініня“ розумлю як снагу загамовати мої аквіты на хосен Русинів. Мєтода збавити ся тых, котры суть актївны, не є нова, робило ся то ай за Йожка Сталіна. Не таю, же ай украиньскы функціонері СРУСР ня не хвалять а хотїли бы ня так „утопити“, як єсь написав у Народных новинках. Як бы ня хвалили функціонері СРУСР, ганьбив бы-м ся за такую хвалу. Мушу Тя несподівати, але твоя дівка, кідь сьє были у Д. Чапловича на іншпекціи, так написала до наших новинок, же єм був підпредседом влады СР оцінений як найактивнішыи член Рады влады СР про народностны меншыны. А нараз у Тебе єм „нуловый“ аж „мінусовый“. Де є твій характер?

Наконець ся тя, пане Хома, прошу, котры права мы Русины не маєме такы, якы мають Словацци? Вырахуй їх! Маєме дві Уставы СР, або лем єдну? Твої слова о тїм, же не маєме єднакы права зо Словаками суть дезінформаціи, неправды, і єм того погляду, же наводжуєш міджі людми ненависть к Словакам. Ай в своїй книжці о селї Микова обвинюєш Народну раду СР, Владу СР, Міністерство школства СР на сторінках 86 а 87, же не рїшають школьскый вопрос на русиньских селах а же украиньскы школы заникають, но русиньскы нихто не закладать. Чом в тїм контексті не напишеш правду, же за сучасный став розвою русиньского школства в першїм рядї є виновата насилна українізація, котра людей застрашыла так, же на русиньских селах суть школы із навчалным словеньским языком. Ты як бывший іншпектор на Міністерствї школства СР бысь мав спрацовати методічны пропозиції – як треба робити, жебы на русиньских селах ся учів у школах русиньский язык. Была бы то хосенніша робота, як твоя критїка в книжці о селї Микова.

Чудую ся, бо думав єм, же сьє приятелї, але місто помочї знаш дубовов палїцєв дуже вдарити і понижити чоловика. Не є то добра людьска властность. Ніґда єм од Тебе не діставав „школіня“, хоць сьє ся ай часто стрїчали. Кідь бысь був фєровый, порадив бысь, як треба „робити“. Тепер ся мї видить, же правдоподобно єсь і днесь спокійный із своєв роботів зробєнов на хосен украиньских школ на Міністерствї школства СР. Не вірю, же хочєш робити розбивацьку роботу міджі русиньскыма актївістами і людми, котры роблять в Русиньскїй обродї ...

За Твої неправдивы слова чекам оправданя на сторінках Народных новинок. Кідь ся так не стане, за уражкы і дєґрадованя моєй особы і мєна зажалую Тя і буду жадати правну сатїсфакцію за посквернєня мого мєна.

Іван БАНДУРІЧ, Бардеєв

КЛЄПКАМЕ НА ПРАВИЛНЫ ДВЕРІ?

вышка штатной дотациї про меншыны а од пїнязей залежить і актївнїца, і захрана культуры Русинів. **Вызерать так, же маме быти Русинами про пїнязї?!** То про новинкы повів єден із чєлных представителїв Русиньской оброды на Словеньску (РОС). А повів міцно плано, але то зато, бо думаня і представа о русиньскім народнім возроджіню у веджіню РОС суть фінанчно орьєнтованы. Але практика і філозофія возроджіня народа є інакша. Наприклад, у Свіднику Віфлєемскый вечур і того року ся реалізовав без штатной дотациї Міністерства культуры СР. В культурнім програмї по русиньскы ся научіло колядовати 200 дітей, сала была переповнена людми. Много пішли домів, бо не мали шансу ся дістати до культурного дому. Мали сьє гостїв з міста і з політичной сфєры. Про наш Віфлєемскый вечур каждорично, а то уж 18 років, Культурный дім у Свіднику є малый. **А бы єм на єднім русиньскім селї, де фунґує Русиньска оброда, де мали штатну дотацию на Віфлєемскый вечур, але не мали культурный програм по русиньскы, але по словеньскы, девятьрічна основна школа, котру в селї мають, в культурнім програмї не выступала, были лем діти організаторів Віфлєемского вечора і їх родин.** В культурнім домї были лем членове родин організаторів, старостка села і отець духовный, ведно дас 20 людей. Притїм село має 600 жытелїв. **А главно там было їджіня капусты і питя палїнкы, а не культура і вихова дітей в русиньскім языку. То мала быти успішна реалізація проєкту Віфлєемскый вечур, як то ся поціґанило в єдних новинках.** Кого сьє тым окламали? Самы себе. Але снага была, хотїли зробити дашто, лем ся не знало, як ся то має зробити. То значить, же подакотры не познаме правилны цілі того, што робимє. Не знаме, чом то робимє. А зато штатны дотациї много раз ідуть нанивч. Я собі думам, же якраз ту є пес закопаний. Хочеме ся воз-

родити, але подакотры не знаме, як ся то робить. Пїнязї нам не поможуть возродити русиньский народ, ани мєдаїлы, наспак, звезуть нас на бочны, шпекулатівны пішники, бо ся не давають там, де треба, але там, де то дакому пасує, жебы з нас зробив „беспроблемову толпу“, а в сучасности ся то дакому і міцно дарить. Вдяка нашій боязливости. Зато хочу оцінити ідею написану в *Народных новинках* із 8. дєцємбра 2010, на стор. 4 зо статї „Русины на Словеньску – без твари?“ Цїтує: **Кідь хоче русиньска народность пережыти, мушє мати вытворєны такы функчны штруктуры, котры зо закона будуть хранити і розвивати народный і церьковный жывоth Русинів.** Я хочу к тому додати, же собі думам, же **главный ток штатной фінанчннй підпоры про русиньску народностну меншыну бы мав іти на народносте школство, а не на сфєру народностннй культуры.** Подумайте, ці не маме зачати клєпкати на дверї влады СР і просити, жебы фінанції про Русинів о веце як половину дали на Міністерство школства СР, на розвою русиньского школства, а в культурї нїяї зїстане менша часть того, што Русинам патрить. В школствї виховуєме учїтелїв, священїків і свої діти. Нашы діти по нас прїйдуть до ррджїня народностного жывоthа як профєсїю приправєны особности, а не як лаїцы, котры не знають што, чом і як. Або ани ся не признають, же суть Русины. Школство нашу народну культуру буде учіти нашы діти каждый Божый дєнь, і на далеко высшїй уровнї, як сфєра культуры. Школство має і школьскы колєктивы, сутяжы і концерты, а мать і велику підпору родічів школоповинных дітей. Сфєра культуры такый силный сполочєньскый вплив не мать. Выслїдок каждодєнной виховной роботы школства має цїложывоthну тырванливість у абсолвентах русиньских клас, але єдно-разова, двойгодинова акція в культурї зґасне і забудє ся на ню по пару днях. В культурї лем укажемє, што мамє тепер, але не виховаме ани єдного наслідника. Также не можеме бісїдовати о народнім возроджіню Русинів, лем о культурных програмех русиньских обчаньских організації. Іщі не є кєнець, іщі мамє шансу, але лем тоґды, кідь будеме клєпкати на правилны дверї і кідь будеме знати, як ся захранує народность. Наїсто не з пїнязми! **Зато ся прошу, ці за 20 років сьє клєпкали на правилны дверї? То были дверї МК СР.**

Вшытко найліпше до Нового року редакціи і чїтателям Народных новинок у році 2011 желать довґорічний чїтатель

Мґр. Ян Калиняк зо Свідника.

РУСАЛКА

КВАРТАЛНИК ПРО РУСИНЬСКИ ДІТИ І МОЛОДЕЖ

4/2010

Дорогы нашы діточки-Русинята,

скоріше, як зачнете читати мої стишкы, котры бы ем хотіла в Народных новинках про вас частіше публіковати і котры пишу своїм міцно простым і зрозумілым про вас способом, хочу повісти лем едно, же вы, днешні діточки жыєте цалком інакшый живот, який сьме жыли мы перед пятьдесят-шістьдесят роками. Сьте мудры, шыковны і способны до живота вдяка сучасній великій і модерній техніці, без котрой ся днесь жыти не дасть.

Хвілями мі прийде аж смутно, же ваше дитинство днесь як кібы было в тій техніці замкнуте і звязане. Як кібы сьте ся з того не могли дістати, быти вольны, слободны і бавити ся так дітячо вольно, як мы колись ...

Бо мы колись на наших валаликах жыли міцно просто і скромно, без елетрики, радій, телевізорів і телефонів. Без много того, што ту днесь є ... А тыж сьме ся хотіли даяк забавляти, бо сьме были здоровы і шыковны. Мусили сьме собі гры і забавкы выдумовати самы а коло того вшиткого сьме ходили і до школы, помагали сьме родічам при роботах дома і на полю. А при тім вшиткім сьме заживали і много красных, веселых, але і смутных пригод, котры нам зістали дондес у памяти.

Зато і я уже довше маю таке нутканя поділити ся з вами, діточки, із давными зажитками із свого дитинства і описати вам їх так, як ся поправді стали. Будете в тых стишках находити тыж слова і вирази, котрым може не будете розуміти, але они ся тогды так вживали і бісідовали, як наприклад: ГРАЦЬКА – путь горі валалом, ГАНОК – доваа веранда при домі, ГЛЯДИЛО – зеркало, ГАРАДІЧИ – сходы, МОРОНГЕЛЬ – мурвань, і много інших слов, котры вам высвітлять вашы родічі або стары родічі.

Я буду міцно щастлива, кідь ся вам мої стишкы будуть любити, кідь їм порозуміте а може ся дачому і приучіте.

Марія ГІРОВА, Снина

а нянько з патыков чекать ей на дворі.

Змолотив ей як пса уже на ніч не дбав, выгнав ей із дому смутный міцно зістав.

Іринка у жалю під грушку сі лягла, в моронглячім гнізді солодко заспала.

Як на цілім тілі покусана была, тогды в загороді з спаня ся збудила.

Не знала, де іти, кады ся побрати, скламаного нянька пішла одпрошати.

Няне як увідів, што дівці способив, одшмарив моторку – к сердцю ей притулив.

Іринка выросла, робити зачала, на нову моторку грошы пришпорила.

Єдного дня в літі нянька закликала, свій дарунок красный з ласков одовздала.

Боже, кільки было радости і крику, же нянько зась мае новеньку моторку.

МАЛЁВАНЫЙ ОБРАЗ

Выйду на горбочок, де село лежало, де в співанці сердце радость роздавало.

Хоць жаль і цливота груди рокы гнявить, краса родной землі моє сердце гладить.

Долины і гаї, луку шыроочезны, потічки, ярочки, верхкы прелюбезны.

Образ мі малюють найкрасшый на світї, на який ся не дасть до смерти забыти.

Віджу як діточки по луках ся грають, як плоды природы із ласков зберають.

Віджу матір, няня, сородинців милых, віджу живот красный, што сьме пережыли.

Рокы нам утекли, мы вже постаріли, памяті у душі навікы зістали.

МАРЬКА- ПОМАГАРЬКА

Марько, дівко моя, кідь зо школы підеш, до склепу під Горбком накупити зайдеш!

Ту маєш пінязі і сїтёвку білу, вшитко написане на малім папіру.

Сполігають ся мати на свою дівочку, же з неї уж має добру помічничку.

Дівча підскакує як мала фіглярка, мамко, буде з мене Марька-помагарька?

Та ты уж велика – девять років маєш, што треба робити добрі ты уж знаєш.

Накупило дівча повну сїтку несе, од тяжобы бідне ціленьке ся трясе.

Сокласнічки малы ся з неї міцно смяли, палцём на голову їй указовали.

До плачу їй было, руки ей боліли, нараз ся ей очка міцно розъяснили.

Близко неї коник весело заерджав, дідко Коломазник до воза ей взяв.

Камараткам смішкы на ліцях примерзли, од злости, же они в возі ся не везли.

СВИНКА

Здумав собі няне свинку вывітряти, выпустив ей з хліва по дворі бігати.

При хыжі був ганок з дірами про куркы. Не ввошло там паця глядати бандуркы?

Як рыло, так рыло, пухчало, рогніло, же діра маленька ся не сподівало.

Засікло ся бідне, назад нияк выйти, вшиткы сьме мусили на поміч му іти.

І палицёв няне хотів му помочі, але пацятищу не йшло ся вбернути.

Одвязав пса Дунча, же го кус пострашить, же пацяти з діры выйти ся подарить.

По хвілі на дворі тихота настала, свинка ся у дірі якбач задусила?

Не было ніч чути ни рыти, крохчати, вшиткы сьме на дворі зачали плакати.

Хопив няне Аньку, найстаршу із дітей: – Підеш за пацятём а порядно го збий!

Я бы і сам пішов фраса вытягнути, своє тучне тіло не могу там впхати.

Анька ціла біла од страху ся трясла, к пацяти ся шмыкла – порядно му флясла.

З діры міцно крічить, не здохло, не здохло, лем ся вывернуло куценько сі скрэхло.

Хопила за лабы – давай го тягати, не помогло му уж жалостно квічати.

Вшиткы ся тішыли, же свинці помогли, лем Аньку тяжкы сны вночі перемогли.

Снило ся їй, бідній, же гостина была, же свиня у вінцю ся з нёв оженила.

МОТОРКА

Мусив собі нянько моторку купити, жебы міг в валалі добрі цестарити.

Вшиткы ся тішыли, же має моторку, на грацькій не вхабив ани єдну дірку.

Сплатовав і справляв путь в цілім валалі, на моторці стигав вшиткы стары ямы.

Шыковна Іринка возити ся знала, але до технікы ніч не розуміла.

Хлопці ей навчили лем наштартовати, сісти і везти ся на ніч уж не дбати.

Просить нянька, молит: – Пожычте моторку,

лем кус ся повезу ту горі ку горбку.

Так міцно панькала, дранькала, просила, же наконець нову моторку дістала.

Лем не ходь далеко, дівко моя злата, наказує нянько і втварять ворота.

А Іринка о-ей – до бережка жене, тішить ся, верескать як ся файно везе.

Аж горі на горбку шось чудне ся стало, у новій моторці вшитко погоріло.

Не погне ся з міста ани не штартує, дівчатище з страхом домів машірує.

Волоче моторку пішо попри носі,

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Реалізоване з фінанчнов підпоров Міністерства культуры СР – програм Культура народностных меншын 2010. Шефредактор: Мгр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: **Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Регістрацне ч. **EV 327/08, МІС 49 438.** Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2